

УДК 351/354:342.9.03

DOI: 10.26565/2075-1834-2020-30-09

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПОМИЛКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Горбiк Д. С.,

аспірант кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4,
e-mail: dashagorbik@gmail.com,
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6367-8220>

АНОТАЦІЯ: *Вступ.* Органи публічної влади, посадові особи, державні службовці при здійсненні управлінської діяльності, в окремих випадках можуть допускати порушення принципу законності публічного управління, здійснюють помилкові адміністративні дії, приймають необґрунтовані та незаконні адміністративні акти. Зазначені негативні результати виконавчо-розпорядчої діяльності посадових осіб порушують права і свободи людини й громадянина, законні інтереси громадських організацій та юридичних осіб. Такі явища отримали назву «адміністративної помилки».

Мета статті є розробка теоретико-правових засад адміністративної помилки в діяльності органів публічної влади.

Методи дослідження. Під час аналізу сутності та змісту адміністративної помилки використовувались загальнонаукові методи, в основі яких покладений метод діалектики, та спеціально наукові методи правового пізнання (формально-логічний, системно-структурний).

Короткий зміст основних результатів. Стаття присвячена аналізу та дослідженню поняття адміністративної помилки в різних правових сферах. Питання щодо дослідження причин та наслідків в виникненні таких помилок є актуальним для сьогодення, оскільки в Україні досі триває реформування адміністративної системи та зміни у системі органів публічної влади й державного управління. Вказані процеси під впливом адміністративної реформи показали не тільки декларативні наміри трансформувати зазначені відносини у бік демократичних, а й реальне прагнення змінити систему державного управління до європейських стандартів. Тому процес розвитку системи державного управління виявився одним з визначальних компонентів загального вектору до демократичної, соціальної та правової держави. Під час реалізації повноважень органами публічної влади, посадовими особами та державними службовцями можуть допускатись дія чи бездіяльність владних суб'єктів адміністративного права, яка призводить до порушення права і свободи людини й громадянина, законні інтереси громадських організацій та юридичних осіб. Наслідки їх дій, що призводять до адміністративних помилок є особливо важкими, так як вони порушують ключові засади державного управління, законні права й свободи особистості, применшують авторитет органів публічної влади. Недосконала система механізму виникнення, виявлення та попередження адміністративних помилок є значним бар'єром в забезпеченні сучасної системи належного державного управління. Оскільки адміністративні помилки органів публічної влади є серйозною політичною та соціально-правовою проблемою допущення, яких демонструють юридичну незахищеність людини й громадянина.

Висновки. Створення дієвого механізму щодо виявлення, попередження та виправлення адміністративних помилок могло б мати найголовніше значення для реформування системи державного управління згідно з сучасними європейськими цінностями.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: адміністративна помилка, правова помилка, органи публічної влади, права і свободи людини й громадянина, адміністративна реформа.

ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОШИБКИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ

Горбик Д. С.,

аспирант кафедры государственно-правовых дисциплин
юридического факультета
Харьковского национального университета
имени В.Н. Каразина,
Харьков, 61022, площадь Свободы, 4,
e-mail: dashagorbik@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6367-8220>

АННОТАЦИЯ: *Введение.* Органы публичной власти, должностные лица, государственные служащие при осуществлении управленческой деятельности, в отдельных случаях могут допускать нарушения принципа законности публичного управления, осуществляют ложные административные действия, принимают необоснованные и незаконные административные акты. Указанные негативные результаты исполнительно-распорядительной деятельности должностных лиц нарушают права и свободы человека и гражданина, законные интересы организаций и юридических лиц. Такие явления получили название «административной ошибки».

Цель статьи является разработка теоретико-правовых основ административной ошибки в деятельности органов публичной власти.

Методы исследования. При анализе сущности и содержания административной ошибки использовались общенаучные методы, в основе которых положен метод диалектики, и специально научные методы правового познания (формально-логический, системно-структурный).

Краткое содержание основных результатов. Статья посвящена анализу и исследованию понятия административной ошибки в различных правовых сферах. Вопрос по исследованию причин и последствий в возникновении таких ошибок является актуальным для настоящего времени, поскольку в Украине до сих пор продолжается реформирование административной системы и изменения в системе органов публичной власти и государственного управления. Указанные процессы под влиянием административной реформы показали не только декларативные намерения трансформировать указанные отношения в сторону демократических, но и реальное стремление изменить систему государственного управления к европейским стандартам. Поэтому процесс развития системы государственного управления оказался одним из определяющих компонентов общего вектора к демократическому, социальному и правовому государству. При реализации полномочий органами публичной власти, должностными лицами и государственными служащими могут допускаться действие или бездействие властных субъектов административного права, которое приводит к нарушению прав и свобод человека и гражданина, законных интересов организаций и юридических лиц. Последствия их действий, приводящих к административным ошибкам являются особенно тяжелыми, так как они нарушают ключевые принципы государственного управления, законные права и свободы личности, преуменьшают авторитет органов публичной власти. Несовершенная система механизма возникновения, выявления и предупреждения административных ошибок является значительным барьером в обеспечении современной системы надлежащего государственного управления. Поскольку административные ошибки органов публичной власти является серьезной политической и социально-правовой проблемой допущения, которые демонстрируют юридическую незащищенность человека и гражданина.

Выводы. Создание действенного механизма по выявлению, предупреждению и исправления административных ошибок могло бы иметь самое главное значение для реформирования системы государственного управления в соответствии с современными европейскими ценностями.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: административная ошибка, правовая ошибка, органы публичной власти, права и свободы человека и гражданина, административная реформа.

THE CONCEPT, ESSENCE AND CONTENT OF ADMINISTRATIVE MISTAKE IN THE ACTIVITIES OF PUBLIC AUTHORITIES

Daria Gorbik,

graduate student of the Department
of State and Legal Disciplines
Faculty of Law,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
Kharkiv, 61022, 4 Svoboda Square,
e-mail: dashagorbik@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6367-8220>

ANNOTATION: *Introduction.* Public authorities, officials, civil servants in carrying out administrative activities, in some cases may violate the principle of legality of public administration, carry out erroneous administrative actions, adopt unreasonable and illegal administrative acts. These negative results of executive and administrative activities of officials violate the rights and freedoms of man and citizen, the legitimate interests of public organizations and legal entities. Such phenomena are called "administrative error".

The purpose of the article is to develop theoretical and legal bases of administrative error in the activities of public authorities.

Research methods. During the analysis of the essence and content of the administrative error, general scientific methods were used, which are based on the method of dialectics, and especially scientific methods of legal knowledge (formal-logical, system-structural).

Summary of the main results. The article is devoted to the analysis and research of the concept of administrative error in various legal spheres. The question of studying the causes and consequences of such errors is relevant today, as Ukraine is still reforming the administrative system and changes in the system of public authorities and public administration. These processes, under the influence of administrative reform, have shown not only declarative intentions to transform these relations towards democratic ones, but also a real desire to change the system of public administration to European standards. Therefore, the process of development of public administration was one of the defining components of the overall vector to a democratic, social and legal state. During the exercise of powers by public authorities, officials and civil servants, the action or inaction of governmental subjects of administrative law may be allowed, which leads to violation of human and civil rights and freedoms, legitimate interests of public organizations and legal entities. The consequences of their actions, which lead to administrative errors, are particularly severe, as they violate key principles of public administration, legal rights and individual freedoms, and diminish the authority of public authorities. An imperfect system of mechanisms for the occurrence, detection and prevention of administrative errors is a significant barrier to ensuring a modern system of good governance. Because administrative errors of public authorities are a serious political and socio-legal problem of assumptions, which demonstrate the legal insecurity of man and citizen.

Conclusions. Creating an effective mechanism for detecting, preventing and correcting administrative errors could be crucial to reforming the system of public administration in line with modern European values.

KEY WORDS: administrative mistake, legal mistake, public authorities, human and civil rights and freedoms, administrative reform.

Вступ. Від часу проголошення незалежності України відбувались загальні зміни у системі органів публічної влади й державного управління. Вказані процеси під впливом адміністративної реформи показали не тільки декларативні наміри трансформувати зазначені відносини у бік демократичних, а й реальне прагнення трансформувати систему державного управління до європейських стандартів. Тому процес розвитку системи державного управління виявився одним з визначальних компонентів загального вектору до демократичної, соціальної та правової держави.

Органи публічної влади, посадові особи, державні службовці при здійсненні управлінської діяльності, в окремих випадках можуть допускати порушення принципу законності публічного управління, здійснюють помилкові адміністративні дії, приймають необґрунтовані та незаконні адміністративні акти. Зазначені негативні результати виконавчо-розпорядчої діяльності посадових осіб порушують права і свободи людини й громадянина, законні інтереси громадських організацій та юридичних осіб. Такі явища отримали назву «адміністративної помилки». Адміністративні помилки є потужним бар'єром в забезпеченні сучасної системи належного державного управління.

Адміністративні помилки органів публічної влади трансформувались сьогодні у серйозну політичну та соціально-правову проблему. Вони демонструють юридичну незахищеність людини й громадянина, так як в результаті вчинення адміністративних помилок порушуються права, свободи та інтереси громадян. Створення дієвого механізму щодо виявлення, попередження та виправлення адміністративних помилок могло б мати найголовніше значення для реформування системи державного управління згідно з сучасними європейськими цінностями.

Огляд праць із зазначеної проблематики. В Україні немає ґрунтовних комплексних наукових досліджень, які присвячені проблемам адміністративної помилки в діяльності органів публічної влади. Окрему увагу окресленій проблематиці присвятили у своїх працях такі вчені, як: Н.А. Бочарникова, І.В. Давидова, Л.І. Каленіченко, Ю.М. Осипова, О.Ф. Скакун.

Метою статті є розробка теоретико-правових засад адміністративної помилки в діяльності органів публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна реформа, яка проходить наразі в Україні, призвела до трансформації ролі й самого державного апарату. З'явилась необхідність у підвищенні ефективності функцій державного апарату, забезпечення професіоналізму державних службовців, вивчення нових аспектів та проблем державної служби загалом.

Дії державних посадових осіб у певній мірі зачіпають права та інтереси усіх громадян держави. Наслідки їх дій, що призводять до адміністративних помилок є особливо важкими, так як вони порушують ключові засади державного управління, законні права й свободи особистості, применшують авторитет органів публічної влади, а в підсумку дорого коштують державі. Тому наразі виникла гостра необхідність у юридичному закріпленні поняття «адміністративної помилки» та розробці чітких критеріїв її виявлення.

В юридичній літературі віднайти єдине розуміння помилки важко, хоча й за останній період сформувалась думка, що помилка є неправильним розумінням ситуації, що призводить до небажаного результату, особливо щодо правозастосовчої помилки.

Для з'ясування юридичних властивостей адміністративної помилки важливе значення має вивчення категорії «правова помилка» (або «юридична помилка»), якій було присвячено багато праць учених-юристів, оскільки незаперечним є факт, що адміністративна помилка є однією з її різновидів.

У кожній галузі права помилка має свою специфіку. Наприклад, у цивільному праві помилка ототожнюється з оманом; в процесуальних галузях вона розглядається як правопорушення; в загальній теорії держави і права – як негативний результат, специфічний юридичний факт [2, с. 6]; в кримінальному праві – як омана особи щодо характеру і ступеня суспільної небезпеки вчиненого діяння і його кримінальної протиправності [7, с. 13].

Юридична помилка є негативним результатом, обумовлений складністю і суперечливістю соціального розвитку та невірністю юридично значущих дій учасників суспільних відносин, який перешкоджає досягненню поставлених цілей і передбачає можливість виникнення або зміни суб'єктивних прав і юридичних обов'язків учасників суспільних відносин [3, с. 26]. Дане визначення є збірним і підходить для всіх різновидів правових помилок, в тому числі і для адміністративної.

В контексті адміністративного права, вважаємо за потрібне проаналізувати аспекти вищенаведеного визначення помилки.

1. Помилка являє собою «негативний результат» – безсумнівно, що до помилки як юридично значущого явища можна віднести лише вже довершений факт з негативним впливом. Просто помилку, що не що призвело до жодних дій і не призвели до негативних наслідків, не має юридичного значення для адміністративного права.

2. Негативний результат обумовлений складністю і суперечливістю соціального розвитку і невірністю юридично значимих дій учасників суспільних відносин. Якщо говорити про адміністративні помилки як різновид юридичних помилок, то вони пов'язані, в першу чергу, з появою держави, а вона разом зі складнощами і суперечностями соціального розвитку є необхідним середовищем для виникнення адміністративних помилок.

Що стосується другої умови настання помилок, то помилки у правозастосуванні нерідко виникають в результаті неправильної владної діяльності спеціальних суб'єктів. Учасником суспільних відносин при здійсненні адміністративних помилок якраз і виступає владний суб'єкт адміністративного права – фізична або юридична особа (організація), яке відповідно до встановлених адміністративним законодавством нормами бере участь у здійсненні державного управління, в реалізації функцій виконавчої влади.

Адміністративні помилки в діяльності органів публічної влади можуть виникнути також в результаті бездіяльності – «існуючої в сфері реалізації публічного управління форми односторонньої зовнішньої поведінки зобов'язаного (уповноваженого) державного службовця, що виражається у відсутності будь-яких дій, що носить суб'єктивний (оціночний) і організаційний (регулюючий) характер, здатної породжувати будь-які правові наслідки, що виникає в момент настання терміну або іншого встановленого періоду часу або певної умови, при яких відповідний обов'язок повинен бути виконаний державним службовцем» [2, с. 12].

Помилки можуть виникати в результаті нормотворчої діяльності органів виконавчої влади, тобто при прийнятті нормативних правових актів та адміністративних актів (рішень).

3. Перешкоджає «досягненню поставлених цілей» або «реалізації прав, свобод та охоронюваних законом інтересів особистості». Це теж є дуже важливою ознакою, яка якраз й надає змогу віднести негативний результат неправильних дій суб'єкта адміністративного права до категорії «адміністративної помилки». Оскільки мета суб'єктів адміністративного права виявляється у належному виконанні покладених на них завдань державного управління: створення, підтримка та забезпечення добробуту громадян, їх прав та свобод, задоволення соціальних потреб й інтересів; забезпечення громадського порядку та безпеки; регулювання процесів, які відбуваються у сфері соціального, економічного та культурного життя; створення і забезпечення ефективної діяльності механізму оподаткування [5, с. 29-30].

Однією з основних форм відносин громадянина, юридичної особи і влади є адміністративні послуги, які безпосередньо пов'язані з публічними функціями держави, їх надання державними структурами засновано на цих функціях і впливає з них. Варто відзначити особливу важливість того, що адміністративні помилки спотворюють і порушують порядок надання адміністративних послуг та виконання державних функцій. Прикладом може слугувати свідоме підроблення відділом державної реєстрації актів цивільного стану свідоцтва про народження громадянина, де невірно включений запис про місце народження [6].

4. Лише при юридичному вирішенні помилка набуває значення правової підстави для зміни або припинення правовідносини, а також її виправлення, іншими словами, передбачає можливість виникнення або зміни суб'єктивних прав і юридичних обов'язків учасників суспільних відносин. Якщо помилка не була визнана у встановленому законом порядку, то не можна заперечувати сам факт її існування.

Специфіка адміністративних помилок полягає в тому, що носієм волі виступає владний суб'єкт публічного управління. Якщо ми характеризуємо помилку як оману при волевиявленні, то виходить, що адміністративна помилка виникає у разі суперечності між волею, реалізованою за допомогою конкретних дій (бездіяльності) органів публічної влади або/та їх посадовими особами, прийняттям нормативних правових актів та актів управління, і правами і свободами людини та громадянина, порядком діяльності державних органів, інтересами держави, суспільства, організацій. Значення помилки при цьому зводиться до того, що вона посягає на основи державного ладу і спотворює процес волевиявлення держави, який зачіпає всіх громадян держави, з іншого боку, вона виявляє протиріччя між правом та реальними діями. Не дарма А.Б. Зеленцов відносить помилку в адміністративній правозастосовчій та нормотворчій діяльності до правоперешкоджаючих обставин, оскільки вона є перепорою реалізації прав, свобод і законних інтересів приватних осіб [1, с. 448].

Адміністративна помилка, як і інші види помилок, в рамках конкретних правовідносин є суб'єктивною, тобто вона відноситься до суб'єкта права і відображає розбіжність цілей органів публічної влади, посадових осіб з результатом їх діяльності по відношенню до іншого учасника адміністративно-правових відносин, що, в свою чергу, наділяє його правом вимагати виправлення допущеної помилки, що перешкоджає реалізації його законних інтересів, свобод, прав і обов'язків. Звідси можна говорити про нерозривний зв'язок помилки з суб'єктом і з правовідносинами, тобто юридичного значення адміністративна помилка отримує в рамках адміністративно-правових відносин.

На основі зазначеного вище можна сформулювати визначення категорії помилки як категорії права, під якою можна розуміти, юридично-значущий негативний результат, який стоїть на заваді виконання суб'єктами права офіційно-проголошених цілей, прав й свобод, законних інтересів та який підлягає виправленню правовими засобами. В аспекті адміністративного права помилкою є негативний результат владних суб'єктів адміністративного права (виконавчих органів державної влади, адміністративних органів, посадових осіб, державних службовців) щодо вчинюваних ними юридично значущих дій (бездіяльності), прийнятих нормативних правових актів та адміністративних рішень, що перешкоджає досягненню поставлених перед ними цілей, що спотворює і порушує порядок виконання державних функцій і надання адміністративних послуг.

Зміст адміністративної помилки становлять юридично значущі дії чи бездіяльність владних суб'єктів адміністративного права, які йдуть у розріз з поставленими цілями органів публічної влади.

Виходячи з даного визначення, виділимо істотні ознаки адміністративної помилки:

1) це результат юридично значимих дій (бездіяльності) владних суб'єктів адміністративного права, прийнятих ними нормативних актів та адміністративних рішень. Лише намір, думки чи дії на початковій стадії не можуть бути віднесені до помилки;

2) це є негативним впливом;

3) помилка – це випадкове і відносно явище правової дійсності, виражене у формі омани;

4) адміністративна помилка вчиняється владними суб'єктами адміністративного права, а саме органами публічної влади та їх посадовими особами;

5) адміністративна помилка є протиправною, оскільки перешкоджає реалізації мети суб'єктів публічної влади;

6) адміністративна помилка виникає в межах предмета адміністративного права, тобто в межах різноманітних за своїм змістом суспільних відносин, які складаються у сфері державного управління, здійснюваного органами виконавчої влади, іншими державними органами і посадовими особами;

7) спотворює і порушує порядок виконання державних функцій і надання адміністративних послуг.

Належність адміністративної помилки до системи правових помилок надає змогу провести аналогію її з іншими видами юридичних помилок. З метою оптимального відображення правової природи адміністративних помилок проведемо їх класифікацію шляхом ділення за різними самостійними науковими підставами:

1) як перша підстава класифікації помилок на типи виступають «сфери діяльності» суб'єктів адміністративного права. Відповідно до цього формуються такі види:

– правотворчі (нормотворчі) помилки, які з'являються у випадку недотримання таких критеріїв. Перший: дотримання принципів законодавчої техніки, формальної логіки, граматики та інших вимог. Другий: облік соціальних і юридичних закономірностей, що діють в різних сферах суспільних відносин. Невід'ємною ознакою правотворчих помилок –негативно соціальні, юридичні, а інколи й політичні наслідки. Даний тип помилок постає під час здійснення функції «адміністративної правотворчості».

– правоінтерпретаційні помилки – це відступ від правил тлумачення, який виникає під час юридичної інтерпретації, що породжує юридичний результат, який протирічить критеріям істинності тлумачення й тягне негативні соціальні та інші наслідки;

– правозастосовчі помилки – це результат владної діяльності спеціальних суб'єктів правозастосування, який кваліфікується у якості помилкового уповноваженим органом в особливому

акті. Такі помилки суперечать нормам матеріального або процесуального права й не досягають істинних цілей правового регулювання.

Також правозастосовчі помилки діляться в залежності від виду здійснення правозастосовчої діяльності, тобто, що здійснюються в процесі контрольно-наглядового, юрисдикційного або виконавчо-дозвільного правозастосування.

2) у якості другої підстави класифікації адміністративних помилок можна вважати вид адміністративних правовідносин, в межах яких вони виникають та розвиваються. Внаслідок цього можна виділити такі види:

– процесуальні, які виникають в процесі адміністративної справи і відповідного адміністративного провадження (як-от, помилка при складанні протоколу про адміністративне правопорушення);

– матеріальні, які виникають при здійсненні поточної публічно-управлінської діяльності в матеріальних адміністративно-правових відносинах відповідного виду (приміром, надання громадянину органом публічної влади неповної інформації);

3) в залежності від типу поведінки суб'єкта, який вчинив адміністративну помилку, їх можна розділити на: помилки, які здійснюються у формі дій суб'єкта; та помилки, які здійснюються у формі бездіяльності суб'єкта;

4) у залежності від кількості суб'єктів адміністративні помилки можуть бути: вчинені одним державним службовцем (одноосібні); вчинені групою державних службовців (колегіальні) чи декількома державними службовцями.

5) відповідно до характеру виявлення помилки діляться на:

– фактичні або виявлені,

– уявні чи латентні.

6) відповідно до характеру компетенції (або змісту діяльності) органу публічної влади, який вчинив помилку, варто виділяти її наступні види:

– адміністративні помилки, які здійснюються органом загальної компетенції (наприклад, Кабінетом Міністрів України, місцевими державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад);

– адміністративні помилки, що здійснюються в галузевій компетенції (Міністерством юстиції, Міністерством внутрішніх справ тощо);

– адміністративні помилки, які здійснюються органами міжгалузевої компетенції (наприклад, Антимонопольним комітетом, Державною службою статистики України та ін.);

7) за часом існування адміністративні помилки можуть бути багаторазовими та однократними (разовими);

8) з точки зору сфери виникнення адміністративні помилки можуть бути:

– внутрішньоорганізаційними – здійснюються «усередині» державних органів,

– зовнішніми – здійснюються державним службовцем під час здійснення управлінської діяльності по відношенню до не підлеглих йому фізичних та (або) юридичних осіб.

Основними формами вираження адміністративних помилок в діяльності органів публічної влади є:

– адміністративна нормотворчість органів публічної влади, що суперечить законам, і видання незаконних адміністративних актів;

– вчинення неправомірних дій посадовими особами;

– бездіяльність посадових осіб в умовах, коли необхідно реально діяти, тобто здійснювати дії, які покладені на них правовими актами.

Висновки. Підсумовуючи, поняття адміністративної помилки є новітнім та малодослідженим явищем, яке виникає в процесі діяльності органів публічної влади. Адміністративні помилки утворюються у розріз з метою органів публічної влади та задоволенням прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, чим є передумовою недотримання принципу законності державної влади. Наразі в юридичній науці не вироблено загального уніфікованого визначення поняття адміністративної помилки, що обумовлює його відсутність, зокрема, в адміністративно-правовій науці та її класифікації; не з'ясовані особливості і не виділені ознаки адміністративної помилки, а також законодавцем не визначений механізм їх запобігання і виправлення. Формування цілісної доктрини адміністративної помилки, визначення шляхів її подолання обумовлює необхідність наукового дослідження й надає дослідникам різноманіття вибору можливих аспектів її вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеленцов А.Б. Административно-правовой спор: вопросы теории: монография. М., 2009. 692 с.
2. Истомина Ю.В. Бездействие государственных служащих: административно-правовое содержание и способы преодоления противоправности : автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Воронеж, 2007.
3. Лисюткин А.Б. О понятии категории «ошибка» в юриспруденции: логико-философский аспект. Правоведение. 1996. № 3 (214). С. 20-27.

4. Лисюткин А.Б. Ошибка как категория правоведения: теоретико-методологический аспект : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Саратов, 2002. 41 с.
5. *Общее административное право: учебник / под ред. Ю. Н. Старилова. Воронеж: Изд-во Воронеж, гос. ун-та, 2007. 848 с.*
6. Отдел государственной регистрации актов гражданского состояния (РАГС) – Центральный Дворец бракосочетания. URL: <https://kharkov.info/place/otdel-gosudarstvennoy-registracii-aktov-grazhdanskogo-sostoyaniya-rags-centralnyu-dvorec>
7. Якушин В.А., Назаров В.В. Ошибка в уголовном праве и ее влияние на пределы субъективного вменения (теоретические аспекты). Ульяновск : УлГУ, 1997. 62 с.

REFERENCES

1. Zelentsov AB Administrative and legal dispute: questions of theory: a monograph. M., 2009. 692 s.
2. Istomina Yu.V. Inaction of civil servants: administrative and legal content and ways to overcome illegality: dissertation abstract. ... Cand. jurid. Science. Voronezh, 2007.
3. Lisyutkin AB On the concept of the category "error" in jurisprudence: the logical and philosophical aspect. Jurisprudence. 1996. № 3 (214). Pp. 20-27.
4. Lisyutkin AB Error as a category of jurisprudence: theoretical and methodological aspect: author's ref. dis. ... Dr. Jurid. Science. Saratov, 2002. 41 p.
5. General administrative law: a textbook / ed. Yu. N. Starilova. Voronezh: Voronezh Publishing House, state. University, 2007. 848 p.
6. Department of State Registration of Civil Status Acts (RAGS) - Central Marriage Palace. URL: <https://kharkov.info/place/otdel-gosudarstvennoy-registracii-aktov-grazhdanskogo-sostoyaniya-rags-centralnyu-dvorec>
7. Yakushin VA, Nazarov VV Error in criminal law and its impact on the limits of subjective imputation (theoretical aspects). Ulyanovsk: UISU, 1997. 62 p.